

Het Loofhuttenfeest

Het Loofhuttenfeest is het laatste feest van de drie hoge feesten. Drie keer per jaar moesten alle mannen van Israël voor Gods aangezicht verschijnen, zonder dat zij daarbij een vijandelijke aanval behoeften te vrezen (Ex. 23:14-17, Ex. 34:18, 22-24, Deut. 16:1-17).

Pascha is het feest van de bevrijding, de herdenking van de verlossing uit Egypte. Het Wekenfeest is het feest van de openbaring, de herdenking van het ontvangen van de onderwijzing op Sinai. Het Loofhuttenfeest is het feest van de voorziening, de herdenking van Gods daden.

De feesten van Israël zijn verbonden met de maan, maar ook met de landbouw. Om de feesten zo goed mogelijk te laten corresponderen met de jaargetijden, wordt om de 2 à 3 jaar een schrikkelmaand toegevoegd, de tweede maand Adar, zeven keer in negentien jaar.

Pascha is bij het begin van de gerstooogst. Het Wekenfeest is bij het begin van de tarweoogst. Het Loofhuttenfeest valt in de herfst, na het inzamelen van de laatste vruchten en gewassen. Het is dan de maand Tisjri (september-oktober), de zevende maand van het godsdienstige jaar en de eerste maand van het burgerlijk jaar. Dat lijkt wat verwarrend, maar het heeft een goede reden: De maand waarin Israël uit Egypte werd geleid, moest van toen af de eerste der maanden worden genoemd. Die eerste maand van het godsdienstige jaar is in de Kanaänitische taal Abib (Ex. 12:2, 13:4) en in het Babylonisch Nisan (Esther 3:7).

Tisjri is een mooie en drukke maand: op de eerste is het Feest der bazuinen, Nieuwjaarsdag.

Het is een rust, een gedenkdag des geklanks (Lev. 23:24 Statenvertaling), een rustdag aangekondigd door bazuingeschal (NBG-vertaling), een rustdag, een herinnering met bazuingeschal (vertaling Rabbijn Vredenburg). Deze dag heeft vele namen: dag van de sjofar, dag van bazuingeschal (Num. 29:1), dag van gericht, dag van herdenken en Rosj HaSjana of begin van het jaar. Van de ochtend tot de avond wordt op de sjofar of ramshoorn geblazen. Het geluid van de sjofar roept op tot inkeer.

Dan volgen de Ontzagwekkende dagen. Het is een periode van berouw en boete, van zaken rechtzetten tussen God en jou, tussen de anderen en jou, een tijd van schuldbesef maar ook van vertrouwen op vergeving.

Boven het water van een rivier worden de zakken van de kledingstukken leegggeschud; de zonden worden symbolisch in het water geworpen. De rivier zal ze meevoeren naar de zee. Gij zult al onze zonden werpen in de diepten der zee (Micha 7:19).

Op de tiende is het Grote Verzoendag, een etmaal van totaal vasten, geen voedsel, geen drank. Direct na afloop begint men met de bouw van de soekka, de loofhut.

Van de 15e tot de 21e is het Loofhuttenfeest. Op de 22e is het Slotfeest, de grote dag van het feest. Op de 23e viert men Simchat Tora, de vreugde om de onderwijzing.

Het Hebreeuwse woord voor feest is mo'eed (vastgestelde tijd, afspraak). Een ander woord voor feest is chag (vreugdevolle bijeenkomst). Het woord chag komt van een werkwoord dat "in een cirkel bewegen" betekent, en wordt vaak vertaald met dans. Het dansend rondgaan is van toepassing op de drie bijbelse hoge feesten Pascha, Wekenfeest en Loofhuttenfeest.

De Hebreeuwse namen voor dit derde opgangsfeest zijn feest van de oogst, feest van onze vreugde, Chag HaSoekkot of feest van de hutten, kortweg Soekkot (meervoud van soekka) of hutten (Gen. 33:17) en HaChag, het feest, zonder meer.

Zeven dagen woonden de Israëlieten en wonen de gelovige Joden in een hut ter herinnering aan het wonen in tenten tijdens het veertigjarige verblijf in de woestijn (Lev. 23:34 e.v.).

De loofhut staat buitenshuis onder de open hemel. Loodrecht er boven is geen dak, afdak of balkon. De loofhut heeft een plantaardig dak, een dak dat meer schaduw geeft dan dat het zonlicht doorlaat; de hemel, de wolken en de sterren blijven zichtbaar. De hut is on-solide, fragiel, schamel, tijdelijk, zoals een veldhutje waarin je schuilt tegen de stekende zon. Het duidt op het kwetsbare van ons bestaan. Een kinderliedje zegt: "Vier wandjes en een dak van riet, meer is het niet, meer is het niet".

Men steekt er kaarsen aan, zegt er de gebeden, men eet er minstens éénmaal per dag, men ontvangt er graag veel gasten en in warme landen slaapt men er. De wanden zijn versierd met vruchten en tekeningen. Er is plaats voor het kind, voor speelsheid, voor symbolen om de kinderen te wijzen op de diepere zin van de dingen, om te gaan van de buitenkant naar de binnenkant, van het dagelijkse naar het geestelijke.

Bij het volk Israël speelt het gedenken een grote rol. Op het vreugdefeest Soekkot wordt gedacht aan Gods trouw in verleden en heden. Voor wat betreft het verleden is dat het herdenken van Gods bescherming en voorziening gedurende de reis van Egypte naar Kanaän door de woestijn.

Voor het heden is het, als inzamelingsfeest, uiting van dankbaarheid aan God voor de binnengehaalde oogst.

Op Soekkot herdenkt met het verblijf in kwetsbare onderkomens in de woestijn, men denkt aan het vergankelijke en onvolkomene gedurende die reis. Men herdenkt Gods dagelijkse leiding door de wolkkolom en de vuurkolom, Gods niet aflatende voorziening van manna en het water uit de rots. De soekka herinnert ook aan de tabernakel, het symbool van Gods bewarende aanwezigheid. Gods bescherming was als een tent over hen in de woestijn.

Soekkot is een tijd van dankbaarheid en vreugde, van vrolijk zijn voor Gods aangezicht na inkeer en verzoening. Een tijd van zeer uitgebreide offers (Num. 29). De zeventig varren wezen daarbij op de inzameling van de volken in Gods hut van vrede aan het einde der tijden.

Een tijd ook van het zingen van onder meer psalm 118. Hodu LaAdonai ki tov, ki le olam chasdo, loof de HEER want Hij is goed, want voor altijd is Zijn gunst. En Hosjia-na, Here, help toch!

Het feest is een lofzegging op Gods goedheid. Een uiting van het vertrouwen in God en overgave aan Hem en daarom vertrouwen in de toekomst.

Het koren is gedorst en de druiven zijn geperst; het is een tijd van rust. Er is blijdschap over de opbrengst van dorsvloer en perskuip. Op zo'n moment zou je kunnen denken "We zijn binnen." Maar dan is het of God wil zeggen "Ga nu naar buiten, uit je stevige huis, verlaat je vanzelfsprekende zekerheden en ga in een schamel hutje zitten. Bezin je, herinner je, stel je kwetsbaar op. Temidden van de welvaart is het goed te bedenken dat het ook minder kan."

Je kunt de hemel zien en God kan ons zien. God is niet veraf, Hij is dichtbij. Er is geen scheidsmuur. God ziet ons, leidt ons en steunt ons. Het is het feest van de thuiskomst. Een blijde thuiskomst in het beloofde land na een barre tocht door de huilende wildernis. Dat is bevrijding, dat mag je niet vergeten. Eerst waren ze een slavenvolk, toen een nomadenvolk, nu een vrij volk. Maar niet in de zin van "nu zijn we er", want in de woestijn van het bestaan ben je alleen veilig onder Gods hoede. Dat vertrouwen en die overgave leer je onder het broze dak van je loofhut, in een tijd van bescheidenheid en ootmoed.

De loofhut wijst op het onderweg zijn, op het voorlopige. We zijn op weg, op doortocht, we hebben hier geen blijvende plaats.

Tegelijkertijd is het een teken van afhankelijkheid van God: gebed om overvloedige regen na de tijd van droogte en gebed om Zijn hulp voor de toekomst. De regen is hard nodig, want de maand Tisjri is warm en droog in Israël. Ook in de landen van de verstrooiing bidt men vurig om water, want de band met het land Israël blijft bestaan, ook in ons land, al stroomt het hier van de regen.

Het feest spreekt ook van het verlangen naar de wederoprichting van de vervallen hut van David, naar de soekka sjaloom, de Messiaanse hut van vrede.

Behalve de loofhut is er bij dit feest ook de loelaav en de ètroog. De loelaav bestaat uit een palmtak, twee wilgentakken en drie mirtetakken. De ètroog is een citroen achtige vrucht, de citrus medica; van de schil wordt sukade gemaakt. Alle onderdelen worden streng geselecteerd en moeten puntgaaf zijn.

Onder het zingen van psalm 118 worden loelaav en ètroog in de vier windstreken en naar boven en beneden bewogen. In alle richtingen geldt het dat de Here goed is. Zijn zegen reikt tot de einden der aarde. Over heel de wereld is Zijn almacht en heerschappij.

Behalve op sabbat wordt met loelaav en ètroog elke dag een rondgang in de synagoge gemaakt. Op de zevende dag zelfs zeven maal. Het doet denken aan de inname van Jericho.

De ètroog staat voor voedsel. De palmtak staat voor het palmhout om huizen van te maken. De beekwilg is onbruikbaar als timmerhout, het wordt benut als brandstof. De mirte met zijn geur verbeeldt het goede en het schone. Er wordt mee uitgebeeld, juist nu, na de oogst: voedsel, woning, warmte en schoonheid, alles is van U.

De ètroog heeft geur en smaak; daarmee worden mensen bedoeld die kennis van de Tora hebben en goede daden doen. De palmtak heeft smaak en wijst op geleerdheid zonder die in praktijk te brengen. De mirte heeft geur en doelt op mensen die goede daden doen zonder te weten waarom. De wilg heeft geur noch smaak; er zijn mensen die niets weten en niets doen. Toch worden zij allen gebundeld.

Tijdens het Loofhuttenfeest wordt gelezen uit Zacharia 14 waarin wordt gezegd dat alle volken van jaar tot jaar zullen optrekken naar Jeruzalem om de Here te aanbidden en het feest der loofhutten te vieren. Volken die dit niet doen, zullen geen regen ontvangen.

Ook wordt gelezen het boek Prediker, waarvan de samenvatting is: de waarde van het leven is, te leven met eerbied voor God.

De eerste en de laatste dag van het feest zijn een jom tov, een dag met een werkverbod, evenals de dag van het Slotfeest en Simchat Tora.

In bijbelse tijd werd gedurende het feest elke dag water uit de Siloambron door de Waterpoort naar het tempelplein gebracht. Het water werd daar rondgedragen en voor Gods aangezicht uitgegoten aan de voet van het altaar. Op de zevende dag zelfs zeven keer. Dit was een vreugdevolle gebeurtenis. Hierop doelt Jesaja als hij zegt "En gij zult water scheppen met vreugde uit de fonteynen des heils." (Jes. 12:3)

Bij die gelegenheid stond Jezus en riep: "Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke . . ." (Joh. 7:37-39) Hij belooft stromen van levend water, symbool voor de Heilige Geest. Water is van levensbelang; bij Hem is de levensbron.

Het Loofhuttenfeest was continudienst; dag en nacht ging het feest door. Dit was mogelijk doordat op het tempelplein vier grote kandelaren werden aangestoken. Op de ochtend van de achtste dag werden die gedoofd. Op dit feest genas Jezus een blinde. Jezus, de Gezondene, zendt de blinde naar de vijver Siloam, wat ook gezondene betekent.

In de synagoge liggen er op de zevende dag van het feest zeven Torarollen op de biema, de tafel. Elke keer nadat er een rondgang om de biema is gemaakt, wordt er een Torarol afgehaald en teruggeplaatst in de heilige ark, de bewaarplaats van de rollen, gericht naar Jeruzalem. Dat is het hosjia-na rabba, het groot hosanna.

Op Simchat Tora wordt uit de Tora gelezen over het sterven van Mozes en de overdracht van het leiderschap aan een nieuwe generatie. Direct aansluitend wordt verder gegaan met het "in den beginne" van de schepping. Het is een eer om als "bruidegom van de Tora" en als "bruidegom van het begin" te worden opgeroepen om die gedeelten voor te lezen.

Zo is het een feestdag van afronding en voleinding, maar ook van vernieuwing en verwachting.

De cyclus is gesloten, het jaar is rond. Er is vreugde om "de boom des levens voor wie zich daaraan vastgrijpt". De Tora is het teken van Gods verbond met Israël, het teken van de afspraken met de aartsvaders en hun nakomelingen. Het zijn de woorden van de Bondgenoot. Alle Torarollen worden uit de ark genomen, letterlijk alles wordt uit de kast gehaald en in een stoet worden de heilige boeken rondom door de synagoge gedragen, zeven maal.

Op Simchat Tora worden de kinderen verzameld onder de choepa, de gebedsmantel, en worden zij gezegend met de zegen die Jakob gaf aan zijn kleinzonen Manasse en Efraïm (Gen. 48:15, 16).

Op deze feesten wordt de hogepriesterlijke zegen uitgesproken:

De HERE zegene u en behoede u;

de HERE doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig;

de HERE verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

(Num. 6:24-26) Zo wordt Gods naam van het verbond op de kinderen van Israël gelegd.

Op het Paasfeest herdenkt men de wonderen in Egypte, op het Loofhuttenfeest herdenkt men de wonderen in de woestijn. Met de ongezuurde broden doet men afstand van het gewone brood, in de loofhut doet men afstand van het gewone huis. Op Pesach begint de zomer en bidt men om dauw, op Soekkot begint de winter en bidt men om regen.

Wanneer het nodig is, herinnert God Zijn volk aan het houden van het Loofhuttenfeest. Dan vinden zij in de wet geschreven dat ze in loofhutten moesten wonen en dan is er weer elke dag de lezing uit het wetboek (Neh. 8:14 e.v.).

Het is zeer wel mogelijk dat Jezus op het Loofhuttenfeest is geboren. Men zegt dat dit kan worden afgeleid uit de periode dat Zacharias, de vader van Johannes de dooper, dienst deed in de tempel. Verder klinkt het aannemelijk dat een volkstelling gehouden werd in de rustige tijd na de oogst, dan is het nog droog en zijn de wegen begaanbaar. Ook was het in die tijd van het jaar nog goed te doen om in de open lucht de nachtwacht te houden over de kudde, iets wat in de regentijd minder waarschijnlijk is.

Het zou goed zijn als dit feest als een week van bezinning betekenis kon krijgen in de gedenkdagen van het christelijk kerkelijk jaar: Met het Loofhuttenfeest Zijn geboorte, met het Paasfeest Zijn opstanding en met Pinksteren Zijn Geest.